

# Kryptowaluty – regulacje w Polsce i Unii Europejskiej

*Cryptocurrencies – Polish and European Union regulations*

Barbara Zielińska-Rapacz, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

**Typ artykułu:** oryginalny artykuł naukowy.

**Źródło finansowania badań i artykułu:** środki własne Autorki.

**Cytowanie:** Zielińska-Rapacz B., (2017) *Kryptowaluty – regulacje w Polsce i Unii Europejskiej*, „Rynek-Społeczeństwo-Kultura” nr specjalny (26)/2017, s. 27-32, <https://kwartalnikrsk.pl/Artykuły/RSK-Specjalny-2017/RSK-Specjalny-2017-Zielinska-Rapacz-kryptowaluty-regulacje-w-Polsce-i-Unii-Europejskiej.pdf>

STRESZCZENIE

Celem artykułu jest analiza obecnych i projektowanych regulacji dotyczących kryptowalut w prawie Polskim oraz Unii Europejskiej. Analizie podlega stan prawny na kwiecień 2018 roku. W artykule poruszone zostały kwestie historii i rozwoju kryptowalut, zasady działania ich systemów (na przykładzie bitcoina) oraz funkcjonowanie giełd walut cyfrowych. Przedstawione zostało ryzyko, z jakim wiąże się inwestowanie w kryptowaluty oraz związane z nim, niedawno wydane ostrzeżenia polskich i unijnych organów nadzoru. Analizie zostały także poddane polskie i unijne akty prawne dotyczące zapobiegania finansowaniu terroryzmu oraz prania pieniędzy, w tym projekt V dyrektywy AML, w kontekście obrotu kryptowalutami. W artykule zostały przedstawione zasady opodatkowania kryptowalut podatkiem dochodowym od osób fizycznych, podatkiem od towarów i usług oraz podatkiem od czynności cywilnoprawnych, ze wskazaniem orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, interpretacji polskich organów podatkowych oraz komunikatów Ministerstwa Finansów.

**Słowa kluczowe:** kryptowaluty, giełdy walut cyfrowych, finansowanie terroryzmu, pranie pieniędzy, opodatkowanie kryptowalut.

The article analyzes Polish and European Union regulations regarding cryptocurrencies, taking into account the history, development (particularly of Bitcoin), and cryptocurrency exchange market as a whole. The article examines newly published warnings by Polish and European Union supervisory authorities regarding the risks of investing in cryptocurrencies. It is especially important in light of new Polish and EU laws such as IV AML Directive and a Polish bill implementing this directive, which seek to prevent cryptocurrencies from being used to launder money and finance terrorism. Furthermore, the controversy over cryptocurrency taxation, such as value added tax, tax on civil law transactions and income tax return are discussed herein. As consumers' interest in cryptocurrencies constantly grows, Polish and EU legislators impose laws to account for risks related to investing in cryptocurrencies which may hinder their development.

**Keywords:** cryptocurrencies, cryptocurrency exchange system, terrorist financing, money laundering, taxation of cryptocurrencies.

ABSTRACT

## Wstęp

Od kilku lat można zaobserwować bardzo dynamiczny rozwój rynku walut wirtualnych. Wartość bitcoina w 2017 roku wzrosła z tysiąca do szesnastu tysięcy euro. Natomiast całkowita kapitalizacja stu najpopularniejszych walut wirtualnych wynosi obecnie około trzysta trzydzieści miliardów euro (<https://coinmarketcap.com> 2018). Coraz więcej osób pragnących wzbogacić się na różnicach kursowych walut cyfrowych postanawia w nie inwestować. Inwestycjom tym towarzyszy jednak duże ryzyko. Zastrzeżenia budzi również fakt, iż dzięki anonimowości stron dokonujących transakcji za pomocą kryptowalut, mogą one być wykorzystywane do prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu. Aby chronić inwestorów oraz zapobiegać przestępstwom dokonywanym przy ich użyciu podejmowane są próby nałożenia regulacji z jednej strony zapewniających konsumentom bezpieczeństwo, a z drugiej związanych z zapobieganiem prania pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Wzrost liczby transakcji dokonywanych przy użyciu kryptowalut, ich zakup, sprzedaż oraz zamiana na giełdach, spowodowały także zainteresowanie ustawodawcy kwestią ich opodatkowania.

## Kryptowaluty

Pierwszy system kryptowaluty oparty na technologii rejestrów rozproszonych został stworzony przez Satoshi Nakamoto w 2008 roku. Satoshi Nakamoto, w Manifeście opisał przełomową koncepcję działania bitcoina – pierwszej i najbardziej popularnej kryptowaluty (Nakamoto 2008), która miała zrewolucjonizować światowy system płatności.

Najważniejszym założeniem działania systemu bitcoin jest brak głównej jednostki pełniącej funkcję kontrolną oraz emisyjną. Rolę tę sprawują wszyscy użytkownicy waluty, dzięki wykorzystaniu rejestru rozproszonego. Rejestr ten to system, w którym każda pojawiająca się informacja jest przekazywana w tym samym czasie wszystkim użytkownikom. Użytkownicy posiadają dostęp do wszystkich informacji, które kiedykolwiek pojawiły się w rejestrze. Ich rolą jest sprawdzanie i zatwierdzanie poprawności informacji, która ma być dodana do systemu (Government Office for Science 2015). Kolejną, ważną cechą systemu bitcoin jest anonimowość użytkowników. Dokonując transakcji, podmioty korzystają z adresów – losowych ciągów alfanumerycznych. Ponadto dzięki zaawansowanej krypto-

grafii niemożliwe jest poznanie tożsamości stron transakcji (*Want to really understand how bitcoin works? Here's a gentle primer*, <https://arstechnica.com/tech-policy/2017/12/how-bitcoin-works/> 2018). System ten z założenia jest odporny na cyberataki dzięki temu, iż wszystkie dostępne informacje odnośnie transakcji przechowywane są na komputerach użytkowników sieci i wszyscy użytkownicy są w posiadaniu takiego samego ich zestawu. Dokonywanie transakcji między użytkownikami jest również szybsze oraz tańsze w porównaniu z tradycyjnymi metodami (Government Office for Science 2015).

Wszystkie wyżej wymienione zalety spowodowały, iż bitcoin zaczął być powszechnie wykorzystywany do przeprowadzania transakcji. Dnia 5 października 2009 roku ustalony został kurs bitcoina. Wyniósł on 0,001309 dolara. Od 2009 do początku 2017 roku wartość jednego bitcoina oscylowała wokół kilkuset dolarów, po czym zaczęła gwałtownie rosnać. W szczytowym momencie osiągnęła prawie dwadzieścia tysięcy dolarów. Od początku 2018 roku jego cena oscyluje wokół siedmiu tysięcy dolarów (<https://coinmarketcap.com> 2018). Wzrost ceny bitcoina, jego coraz częstsze wykorzystywanie do przeprowadzania wszelakich transakcji oraz zalety związane z anonimowością stron i brakiem centralnego organu sprawującego funkcje kontrolną i emisyjną, były powodem powstania wielu innych kryptowalut. Do tej pory ich liczba wynosi ponad tysiąc pięćset i stale się zwiększa (<https://coinmarketcap.com> 2018).

Pozyskać kryptowalutę można zasadniczo na dwa sposoby – można ją zdobyć samodzielnie, poprzez jej wykopanie oraz zakupić za pośrednictwem giełdy wymiany walut wirtualnych. Pierwszy z wymienionych sposobów polega na zaangażowaniu mocy obliczeniowej swojego komputera w proces zatwierdzania dokonywanych w systemie transakcji (sprawdzania poprawności informacji, które mają zostać dodane do systemu). Osoba, która jako pierwsza potwierdzi daną transakcję otrzymuje za to nagrodę w postaci określonej ilości jednostek kryptowaluty. Ze względu na konieczność istnienia zabezpieczeń przed cyberatakami ze strony osób posiadających komputery o bardzo wysokiej mocy obliczeniowej, potwierdzenie transakcji wymaga czasu oraz zużycia dużej ilości energii elektrycznej. W przypadku najpopularniejszych kryptowalut, aby potwierdzić transakcję należy dysponować specjalistycznym sprzętem. Zazwyczaj konieczna jest także praca w większej grupie osób. Z powyższych względów sposób ten nie jest tak popularny jak zakup jednostek walut wirtualnych na giełdzie (*The Complete Guide on What is Bitcoin Mining and How Does It Work?* <https://www.bitdegree.org/tutorials/what-is-bitcoin-mining/> 2018).

Większość kryptowalut należy do systemu walut z tak zwanym dwukierunkowym przepływem. Oznacza to, iż użytkownicy mogą sprzedawać oraz kupować kryptowaluty zgodnie z kursami wymiany walut. Transakcji tych dokonuje się przez internet za pośrednictwem zdecentralizowanych portali wymiany walut wirtualnych, zwanych giełdami kryptowalut. Znamienny jest fakt, iż aby móc korzystać z usług oferowanych przez giełdy niezbędne jest zarejestrowanie konta użytkownika. W takiej sytuacji wymagane jest potwierdzenie tożsamości użytkownika, które zazwyczaj odbywa się z zastosowaniem podwójnej weryfikacji: okazania dowodu osobistego oraz wykonania przelewu opiewającego na symboliczną kwotę z konta bankowego użytkownika na konto giełdy. W tym przypadku użytkownik nie korzysta już z anonimowości oferowanej przez systemy kryptowalut. Obecnie w wielu państwach dąży się także do całkowitego

wyeliminowania anonimowości poprzez nakładanie obowiązków związanych z identyfikacją oraz weryfikacją tożsamości klientów giełd.

## Inwestowanie w kryptowaluty i związane z tym rodzaje ryzyka

W lipcu 2017 roku Narodowy Bank Polski (NBP) oraz Komisja Nadzoru Finansowego (KNF) opublikowały *Komunikat w sprawie walut wirtualnych* ([http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/aktualnosci/wiadomosci\\_2017/ww-pl.html](http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/aktualnosci/wiadomosci_2017/ww-pl.html) 2018), wskazując w nim na ryzyka związane z inwestowaniem w kryptowaluty. Podobne ostrzeżenia zostały także wydane wspólnie przez Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych, Europejski Urząd Nadzoru Bankowego oraz Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (Urzędu Nadzoru Unii Europejskiej) (<https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/esas-warn-consumers-risks-in-buying-virtual-currencies> 2018).

W ostrzeżeniach wskazano przede wszystkim na bardzo ograniczony zakres regulacji obrotu kryptowalutami zarówno w prawie unijnym, jak i polskim. Obecnie platformy wymiany walut wirtualnych oraz dostawcy portfeli – aplikacje do przechowywania adresów użytkowników<sup>1</sup> podlegają jedynie ograniczonym regulacjom, związanym z prawodawstwem dotyczącym zapobiegania finansowania terroryzmu oraz praniu pieniędzy. Konsumenci nabywający waluty wirtualne nie korzystają z tradycyjnej ochrony związanej z regulowanymi przepisami unijnymi rynkiem usług finansowych.

Zdaniem unijnych oraz polskich organów nadzoru, obrót walutami wiąże się z dużym ryzykiem inwestycyjnym. Wartości walut ulegają bowiem dużym wahaniom, nawet w cyklu dobowym. Na przykład wartość bitcoina w 2017 roku wzrosła z tysiąca do szesnastu tysięcy euro, by po paru miesiącach, w lutym 2018 roku, spaść o siedemdziesiąt procent i osiągnąć pułap pięciu tysięcy euro (<https://coinmarketcap.com> 2018). Waluty wirtualne nie podlegają także polskiej Ustawie o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji ([http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/aktualnosci/wiadomosci\\_2017/ww-pl.html](http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/aktualnosci/wiadomosci_2017/ww-pl.html) 2018).

## Zapobieganie finansowaniu terroryzmu oraz praniu pieniędzy

W „Sprawozdaniu Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie oceny ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, które ma wpływ na rynek wewnętrzny i dotyczy działalności transgranicznej” z czerwca 2017 roku Komisja Europejska, *Sprawozdanie dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie oceny ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, które ma wpływ na rynek wewnętrzny i dotyczy działalności transgranicznej*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0340> 2018) wskazano, iż waluty wirtualne są znacząco narażone na ryzyko związane z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Obecnie, to na

<sup>1</sup> Przy użyciu adresu użytkownik dokonuje transakcji, a także na nim zapisana jest ilość posiadanych jednostek kryptowaluty. Poznanie adresu to jedyny sposób, aby uzyskać dostęp do jednostek kryptowaluty, a jego utrata wiąże się z utratą jednostek kryptowaluty.

regulacji tego aspektu związanego z kryptowalutami skupia się prawodawstwo zarówno Unii Europejskiej oraz poszczególnych państw członkowskich.

26 czerwca 2017 roku minął termin na wdrożenie przez państwa członkowskie Unii Europejskiej Dyrektywy Parlamentu i Rady (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu (Dyrektywa Parlamentu i Rady (UE) 2015/849 z dnia 20 maja 2015 roku w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE, Dz. Urz. UE 2015, L 141/73, dalej: IV dyrektywa AML). Dyrektywa ta nie reguluje wprost rynku kryptowalut, jednak zgodnie z art. 4, „państwa członkowskie, zgodnie z podejściem opartym na analizie ryzyka, zapewniają całkowite lub częściowe rozszerzenie zakresu stosowania dyrektywy na zawody i kategorie jednostek inne niż podmioty zobowiązane”<sup>2</sup>, o których mowa w poprzednich artykułach.

Z rozwiązania zawartego w art. 4 IV dyrektywy AML skorzystała Polska. W ustawie z dnia 1 marca 2018 roku o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Ustawa z dnia 1 marca 2018 roku o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, Dz.U. z 2018 r., poz. 723, dalej: ustawa z dnia 1 marca 2018), implementującej IV dyrektywę AML, znalazły się przepisy dotyczące kryptowalut. W art. 2 ust. 2 pkt 26) ustawy zdefiniowano walutę wirtualną, przez którą rozumie się „cyfrowe odwzorowanie wartości, które nie jest prawnym środkiem płatniczym emitowanym przez NBP, zagraniczne banki centralne lub inne organy administracji publicznej, międzynarodową jednostką rozrachunkową ustanawianą przez organizację międzynarodową i akceptowaną przez poszczególne kraje należące do tej organizacji lub z nią współpracujące, pieniądzem elektronicznym w rozumieniu Ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 roku o usługach płatniczych, instrumentem finansowym w rozumieniu Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi, wekslem lub czekiem oraz jest wymienialne w obrocie gospodarczym na prawne środki płatnicze i jest akceptowane jako środek wymiany, a także może być elektronicznie przechowywane lub przeniesione albo może być przedmiotem handlu elektronicznego”<sup>3</sup>.

Ustawa obejmuje zakresem podmioty prowadzące działalność gospodarczą, polegającą na świadczeniu usług w zakresie wymiany walut wirtualnych. Tym samym ustawodawca rozwiązał problem istniejący za czasów Ustawy z 16 listopada 2000 roku (Ustawa z dnia 16 listopada 2000 roku o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, Dz.U. z 2000 r. nr 116, poz. 1216). Wówczas stosowanie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu do transakcji dokonywanych przy użyciu kryptowalut było wątpliwe. Brak było bowiem sprecyzowania przedmiotu, który był zobowiązany do informowania o „podejrzanej” transakcji (Dąbrowska 2017). Od momentu wejścia w życie nowej ustawy, na platformach wymiany walut wirtualnych ciążyć będzie szereg obowiązków. Będą one zobowiązane do oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związanego ze stosunkami

gospodarczymi lub z transakcją okazjonalną, jak i jego poziomu<sup>4</sup>. W przypadku nawiązywania stosunków gospodarczych, przeprowadzania transakcji okazjonalnej o wartości co najmniej piętnastu tysięcy euro, która stanowi transfer środków pieniężnych na kwotę przekraczającą tysiąc euro oraz w przypadkach podejrzenia prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, jak i powstania wątpliwości co do prawdziwości lub kompletności uzyskanych danych identyfikacyjnych klienta, instytucje obowiązane będą musiały zastosować środki bezpieczeństwa<sup>5</sup>. Środki te obejmują między innymi identyfikację klienta oraz weryfikację jego tożsamości, uzyskanie informacji na temat celu i zamierzonego charakteru transakcji, analizę transakcji przeprowadzonych w ramach stosunków gospodarczych czy nawet badanie źródła pochodzenia wartości majątkowych będących w dyspozycji klienta<sup>6</sup>. W przypadku braku możliwości zastosowania jednego ze środków bezpieczeństwa finansowego nie będzie można nawiązać stosunków gospodarczych, stosunki już nawiązane należy rozwiązać lub odpowiednio nie będzie można zrealizować transakcji okazjonalnej. W przypadku wyższego ryzyka prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, o którym może świadczyć między innymi korzystanie przez klienta z usług lub produktów sprzyjających anonimowości lub utrudniających jego identyfikację, co ma miejsce w przypadku transakcji wykonywanych przy pomocy kryptowalut, instytucja finansowa ma obowiązek zastosować wzmożone środki bezpieczeństwa<sup>7</sup>.

Do obowiązków platform wymiany kryptowalut od tej pory należeć będzie przekazywanie Generalnemu Inspektorowi Informacji Finansowej informacji o przyjętej wpłacie lub wypłacie środków o równowartości przekraczającej piętnastu tysięcy euro oraz wykonanym transferze środków pieniężnych w terminie siedmiu dni od kolejno: przyjęcia wpłaty, dokonania wypłaty lub wykonania transferu środków<sup>8</sup>. Instytucje będą ponadto zobowiązane do niezwłocznego zawiadomienia Generalnego Inspektora o okolicznościach, mogących wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu<sup>9</sup>, a także na jego żądanie przekazać stosowne informacje oraz dokumenty dotyczące klientów, przeprowadzonych transakcji, rodzaju i wielkości przechowywanego majątku, a także, co istotne, adresów IP, z których następowało połączenie z systemem teleinformatycznym instytucji obowiązanej oraz czasów połączeń z tym systemem<sup>10</sup>. Ponadto, w przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że dana transakcja lub wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu, instytucje obowiązane będą musiały niezwłocznie o tym fakcie poinformować Generalnego Inspektora, który może przekazać instytucji żądanie wstrzymania transakcji lub blokady rachunku na okres do dziewięćdziesięciu sześciu godzin. Generalny Inspektor w takiej sytuacji zawiadomi właściwego prokuratora o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Prokurator będzie mógł wstrzymać tę transakcję lub zablokować rachunek na okres wynoszący nawet sześć miesięcy. Wobec braku objęcia zakresem

<sup>2</sup> Zob. art. 4 IV dyrektywy AML.

<sup>3</sup> Zob. art. 2 ust. 1 pkt 26) ustawy z dnia 1 marca 2018 roku.

<sup>4</sup> Zob. art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 1 marca 2018 roku.

<sup>5</sup> Zob. art. 35 ust.1 ustawy z dnia 1 marca 2018 roku.

<sup>6</sup> Zob. art. 34 ustawy z dnia 1 marca 2018 roku.

<sup>7</sup> Zob. art. 43 ustawy z dnia 1 marca 2018 roku.

<sup>8</sup> Zob. art. 72 ustawy z dnia 1 marca 2018 roku.

<sup>9</sup> Zob. art. 74 ust.1 ustawy z dnia 1 marca 2018 roku.

<sup>10</sup> Zob. art. 76 ustawy z dnia 1 marca 2018 roku.

IV Dyrektywy AML obrotu kryptowalutami, wkrótce po jej uchwaleniu ruszyły prace nad jej nowelizacją. W 2017 roku osiągnięto porozumienie polityczne pomiędzy Radą a Parlamentem w zakresie tekstu projektu V Dyrektywy AML<sup>11</sup>.

W znowelizowanej dyrektywie znajdzie się między innymi definicja walut wirtualnych, stanowiąca, iż „waluty wirtualne oznaczają cyfrowe wyznaczniki wartości, które nie są emitowane przez bank centralny ani organ publiczny, nie muszą być powiązane z walutą fiducjarną, lecz są przyjmowane przez osoby fizyczne lub prawne jako środek płatniczy i mogą być przekazywane, przechowywane lub sprzedawane drogą elektroniczną”. Platformy wymiany walut zostaną również włączone do katalogu podmiotów obowiązanych. Planowane jest także powstanie rejestru użytkowników walut wirtualnych, a giełdy oraz dostawcy kont walut cyfrowych zostaną objęte obowiązkiem uzyskania zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie usług płatniczych od organów krajowych.

### Opodatkowanie obrotu kryptowalutami

Ministerstwo Finansów w komunikacie z dnia 4 kwietnia 2018 roku ([https://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/wiadomosci/aktualnosc/ministerstwo-finansow2/-/asset\\_publisher/M1vU/content/skutki-podatkowe-obrotu-kryptowalutami-w-pit-vat-i-pcc-2018](https://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/wiadomosci/aktualnosc/ministerstwo-finansow2/-/asset_publisher/M1vU/content/skutki-podatkowe-obrotu-kryptowalutami-w-pit-vat-i-pcc-2018)) wskazało, iż ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych obejmuje swoim zakresem dochody uzyskane z tytułu sprzedaży oraz zamiany kryptowalut (Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 roku, Dz.U. z 2018 r. poz. 200, dalej: ustawa PIT). Przychody te mogą być zakwalifikowane do źródła przychodów w dwojaki sposób. Jako pochodzące z tytułu praw majątkowych oraz z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej<sup>12</sup>. W przypadku źródła w postaci pozarolniczej działalności gospodarczej wymagane jest spełnienie warunków, o których mowa w art. 5a pkt 6 ustawy PIT. Działalność ta musi być prowadzona w celach zarobkowych, we własnym imieniu bez względu na jej rezultat oraz w sposób zorganizowany i ciągły oraz nie mogą być spełnione przesłanki z art. 6b ust.1. Przychód może być generowany ze sprzedaży kryptowaluty, czyli jej odpłatnej zamiany na walutę tradycyjną lub zamiany kryptowaluty na inną kryptowalutę, towar lub usługę. Zamianę tę traktuje się jako formę jej odpłatnego zbycia. Przychód z praw majątkowych powstaje w momencie otrzymania lub postawienia do dyspozycji podatnika pieniędzy (waluty tradycyjnej), innej kryptowaluty, towaru czy wykonania usługi<sup>13</sup>. Przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej powstaje w momencie sprzedaży lub zamiany kryptowaluty, nie później niż w dniu wystawienia faktury albo uregulowania należności<sup>14</sup>. Warto wskazać, iż za przychód uznaje się także kwoty należne, nawet jeśli nie zostały faktycznie otrzymane. Dochód z obrotu kryptowalutą zakwalifikowany do praw majątkowych jest opodatkowany według skali podatkowej określonej w art. 27 ust. 1 ustawy PIT, podobnie jak dochód z pozarolniczej

działalności gospodarczej. Ministerstwo Finansów, w komunikacie z 4 kwietnia 2018 roku odniosło się także do opodatkowania transakcji dokonywanych z użyciem kryptowalut podatkiem od czynności cywilnoprawnych. W obrocie kryptowalutami, w kontekście podatku od czynności cywilnoprawnych największe znaczenie mają dwa rodzaje czynności cywilnoprawnych: sprzedaż oraz zamiana. Zgodnie z art. 1 ust. 1 pkt. 1 c) ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych (Ustawa z dnia 9 września 2000 roku o podatku od czynności cywilnoprawnych, Dz.U. z 2000 r. nr 86, poz. 959, dalej: p.c.c.), podatkowi podlegają umowy sprzedaży oraz zamiany rzeczy i praw majątkowych. Zatem umowy sprzedaży kryptowalut lub zamiany kryptowalut, według Ministerstwa Finansów, powinny podlegać temu podatkowi. Przy umowie sprzedaży obowiązek podatkowy ciąży na kupującym, natomiast przy umowie zamiany solidarnie na obu stronach umowy. Podstawę opodatkowania w przypadku sprzedaży kryptowalut stanowi wartość rynkowa prawa majątkowego, a stawka podatku wynosi 1% wartości rynkowej tego prawa. Natomiast w przypadku zamiany kryptowalut podstawę stanowi wartość rynkowa prawa, od której przypada wyższy podatek, stawka wynosi również 1% wartości rynkowej prawa majątkowego. Ustawa dopuszcza wyłączenie z opodatkowania podatkiem od czynności cywilnoprawnych umowy sprzedaży lub zamiany kryptowalut w zakresie w jakim są objęte podatkiem od towarów i usług (VAT) lub jeżeli przynajmniej jedna ze stron czynności jest zwolniona z VAT z tytułu dokonania tej czynności.

Komunikat Ministerstwa wzbudził wiele kontrowersji wobec zasadności takiej interpretacji przepisów. Po pierwsze, duże wątpliwości z praktycznego punktu widzenia budzi fakt możliwości wyłączenia z opodatkowania w sytuacji objęcia umowy VAT. Strony transakcji kryptowalutami są bowiem anonimowe i nie wiadomo czy udział w nich bierze podatnik VAT. Problem stanowi także brak informacji o miejscu dokonania transakcji. Jeśli bowiem transakcja ma miejsce poza terytorium Polski, opodatkowanie zależy od siedziby strony oraz miejsca jej zawarcia, a ustalenie tego, ze względu na wspomnianą anonimowość jest znacznie utrudnione (*Resort finansów ukreślił bat...* 2018). Duże wątpliwości budzi także fakt, iż po dokonaniu każdej czynności objętej p.c.c. należałoby wypełnić stosowną deklarację. W konsekwencji osoby inwestujące w kryptowaluty musiałyby wypełniać nawet kilkaset deklaracji dziennie, co spowodowałoby niewydolność funkcjonowania urzędów skarbowych, a dla samych inwestorów byłoby bardzo trudne do zrealizowania (*Podatki od kryptowalut...* 2018). Z powodu powyższych wątpliwości oraz zapowiedzianych protestów środowiska związanego z inwestowaniem w kryptowaluty, w kilka dni po opublikowaniu interpretacji Ministerstwo Finansów zapowiedziało ponowne przeanalizowanie swojego stanowiska oraz zaproponowanie bardziej dogodnej formy opodatkowania. W dniu 19 kwietnia 2018 roku, wiceminister finansów ogłosił, iż osoby dokonujące transakcji kupna, sprzedaży lub zamiany kryptowalut nie będą musiały płacić podatku od czynności cywilnoprawnych, jeśli nie mają możliwości rozliczenia podatku, ze względu na bariery natury formalnej. Minister stwierdził także, iż Ministerstwo Finansów w dalszym ciągu pracuje nad rozwiązaniem tej sytuacji (*Podatki od kryptowalut...* 2018).

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) w wyroku o sygnaturze C-264/14 z dnia 22 października 2015 roku (Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015

<sup>11</sup> Wniosek: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu i zmieniająca dyrektywę 2009/101/WE, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0450&from=EN>, [24.07.2018 r.].

<sup>12</sup> Zob. art. 10 ust. 1 pkt 7 i art. 18 ustawy PIT.

<sup>13</sup> Zob. art. 11 ust. 1 ustawy PIT.

<sup>14</sup> Stosownie do art. 14 ust. 1c ustawy PIT, z zastrzeżeniem ust. 1e, 1h-1j i 1n-1p w art. 14 ustawy PIT.

roku, sygn. akt C-264/14, LEX nr 1814890) rozstrzygnął kwestię opodatkowania podatkiem od wartości dodanej odpłatnych transakcji wymiany walut tradycyjnych na waluty wirtualne i odwrotnie. Trybunał wskazał, iż transakcje te stanowią świadczenie usług w rozumieniu art. 24 dyrektywy VAT (Dyrektywa 2006/112/WE RADY z dnia 28 listopada 2006 roku w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, Dz. Urz. UE 2006, L347/1) oraz są opodatkowane podatkiem od wartości dodanej.

Znamiennym jest fakt, iż dla celów VAT pojęcie walut używanych jako prawny środek płatniczy obejmuje kryptowaluty ([https://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/wiadomosci/aktualnosci/ministerstwo-finansow2/-/asset\\_publisher/M1vU/content/skutki-podatkowe-obrotu-kryptowalutami-w-pit-vat-i-pcc](https://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/wiadomosci/aktualnosci/ministerstwo-finansow2/-/asset_publisher/M1vU/content/skutki-podatkowe-obrotu-kryptowalutami-w-pit-vat-i-pcc) 2018).

Zatem, zgodnie z art. 43 ust. 1 pkt 7 ustawy o podatku od towarów i usług (Ustawa z dnia 11 marca 2004 roku o podatku od towarów i usług, Dz.U. z 2004 r. nr 54, poz. 535, dalej: ustawa VAT), sprzedaż i wymiana kryptowalut na waluty tradycyjne i odwrotnie, o ile podlega opodatkowaniu VAT, korzysta ze zwolnienia. W związku z tym podatnikowi nie przysługuje odliczenie podatku od nabywanych towarów i usług związanych z działalnością w zakresie wydobycia oraz kupna i sprzedaży kryptowalut ([https://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/wiadomosci/aktualnosci/ministerstwo-finansow2/-/asset\\_publisher/M1vU/content/skutki-podatkowe-obrotu-kryptowalutami-w-pit-vat-i-pcc](https://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/wiadomosci/aktualnosci/ministerstwo-finansow2/-/asset_publisher/M1vU/content/skutki-podatkowe-obrotu-kryptowalutami-w-pit-vat-i-pcc) 2018), z wyjątkiem sytuacji objętych treścią art. 86 ust. 9 ustawy VAT. Obowiązek podatkowy z tytułu kupna, sprzedaży lub zamiany kryptowaluty na waluty tradycyjne i odwrotnie powstaje w momencie dokonania tych czynności. Podstawą opodatkowania, zgodnie z ogólnymi zasadami ustanowionymi w art. 29a ust.1 ustawy VAT jest wszystko, co stanowi zapłatę, którą usługodawca otrzymał lub ma otrzymać z tytułu sprzedaży od usługobiorcy (Podatki od kryptowalut... 2018).

## Podsumowanie

Podczas gdy w Unii Europejskiej powstają plany stworzenia rejestru użytkowników walut wirtualnych, oraz nałożenia na giełdy walut cyfrowych obowiązku zbierania szczegółowych informacji na temat użytkowników, które to założenia sprzeczne są z najważniejszą ideą istnienia kryptowalut – anonimowością, inne państwa w kryptowalucie widzą przyszłość. W jednej ze szwajcarskich gmin dopuszczono płatność podatku lokalnego za pomocą bitcoina, w Japonii zyskał status pełnoprawnej metody płatniczej. Zjednoczone Emiraty Arabskie oraz Chiny zapowiedziały powstanie narodowych kryptowalut.

O dużym znaczeniu rynku kryptowalut świadczy między innymi fakt, iż temat jego regulacji był poruszany na spotkaniu ministrów finansów oraz szefów banków centralnych, które odbyło się w dniach 19 i 20 marca 2018 roku przed tegorocznym szczytem G20 w Argentynie. Jediną deklaracją, jaka padła podczas tych rozmów jest objęcie rynku kryptowalut w ramy standardów FATF (*The Financial Action Task Force*). Konkluzją spotkania jest wyrażenie potrzeby wprowadzenia odpowiednich regulacji w przyszłości, jednak najpierw należy skupić się na badaniu rynku kryptowalut, aby móc zaproponować odpowiednie rozwiązania (*Szczyt G20 – Nie będzie nowych regulacji dla rynku kryptowalut...* 2018).

Niewątpliwie istnieje potrzeba wprowadzenia regulacji rynku kryptowalut na poziomie międzynarodowym, która zapewniłaby ochronę konsumentów przed ryzykiem, jakie niesie inwestowanie w waluty wirtualne. Jednak zbyt restrykcyjne warunki stawiane zarówno przed użytkownikami walut cyfrowych, jak i giełdami ich wymiany oraz nadmierne opodatkowanie transakcji z wykorzystaniem kryptowalut, a także problemy techniczne związane z rozliczaniem podatku mogą spowodować zmniejszenie ich popularności oraz zahamować ich dalszy rozwój.

## Bibliografia

1. Dąbrowska J., (2017) *Charakter prawny bitcoin*, „Człowiek w cyberprzestrzeni” nr 1.
2. Dyrektywa Parlamentu i Rady (UE) 2015/849 z dnia 20 maja 2015 roku w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniającą rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylającą dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE, (Dz. Urz. UE 2015, L 141/73).
3. Government Office for Science, Distributed Ledger Technology: beyond block chain, A report by the UK Government Chief Scientific Advisor, 2015, [https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment\\_data/file/492972/gs-16-1-distributed-ledger-technology.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/492972/gs-16-1-distributed-ledger-technology.pdf) [24.07.2018].
4. <https://coinmarketcap.com> [19.04.2018].
5. <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/esas-warn-consumers-risks-in-buying-virtual-currencies> [24.07.2018].
6. [https://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/wiadomosci/aktualnosci/ministerstwo-finansow2/-/asset\\_publisher/M1vU/content/skutki-podatkowe-obrotu-kryptowalutami-w-pit-vat-i-pcc](https://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/wiadomosci/aktualnosci/ministerstwo-finansow2/-/asset_publisher/M1vU/content/skutki-podatkowe-obrotu-kryptowalutami-w-pit-vat-i-pcc) [24.07.2018].
7. [http://www.nbp.pl/home.aspx?f=aktualnosci/wiadomosci\\_2017/ww-pl.html](http://www.nbp.pl/home.aspx?f=aktualnosci/wiadomosci_2017/ww-pl.html) [24.07.2018].
8. Komisja Europejska, (2018) *Sprawozdanie dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie oceny ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, które ma wpływ na rynek wewnętrzny i dotyczy działalności transgranicznej*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0340> [24.07.2018].
9. Nakamoto S., (2008) *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*, <http://nakamotoinstitute.org/bitcoin/#selection-7.4-9.39> [19.04.2018].
10. *Podatki od kryptowalut. Resort finansów łagodzi stanowisko*, (2018) <https://businessinsider.com.pl/finanse/kryptowaluty/opodatkowanie-kryptowalut-nowe-stanowisko-mf/hfpfmw0> [24.07.2018].
11. *Resort finansów ukręcił bat na kryptoinwestorów. Teraz sam nim obrywa*, (218) <https://businessinsider.com.pl/finanse/kryptowaluty/opodatkowanie-kryptowalut-nowe-regulacje/fb6r0mq> [24.07.2018].
12. *Szczyt G20 – Nie będzie nowych regulacji dla rynku kryptowalut*, (2018) <http://bitcoin.pl/wiadomosci/prawo-i-polityka/1588-szczyt-g20-nie-bedzie-nowych-regulacji-dla-rynku-kryptowalut> [24.07.2018].
13. *The Complete Guide on What is Bitcoin Mining and How Does It Work?* <https://www.bitdegree.org/tutorials/what-is-bitcoin-mining/> [24.07.2018].
14. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, (Dz.U 2018, poz. 200).
15. Ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych, (Dz.U. 2000 nr 86 poz. 959).
16. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, (Dz.U. 2004 nr 54 poz. 535).
17. Ustawa z dnia 1 marca 2018 roku o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, (Dz. U.2018, poz. 723).
18. Ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. 2000 nr 116 poz. 1216).

19. Want to really understand how bitcoin works? Here's a gentle primer, <https://arstechnica.com/tech-policy/2017/12/how-bitcoin-works/> [24.07.2018].
20. Wniosek: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu i zmieniająca dyrektywę 2009/101/WE, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0450&from=EN> [24.07.2018].
21. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r., sygn. C-264/14, LEX nr 1814890.